

Onderzoeksvoorstel Kaderrichtlijn Water

van de rekenkamercommissie van
het hoogheemraadschap van Rijnland

24 november 2020

1. Aanleiding

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is opgesteld om de waterkwaliteit in Europa te verbeteren. De richtlijn is sinds 2000 van kracht. In de richtlijn staan afspraken die ervoor moeten zorgen dat uiterlijk in 2027 het water in alle Europese landen voldoende schoon en gezond is.

In de aanpak van de KRW staan de wateren in internationale stroomgebieden (watersystemen) centraal. Een stroomgebied omvat al het water in een bepaalde regio. Naast rivieren behoren hiertoe ook vertakkingen, meertjes en grondwater. De Nederlandse wateren behoren tot de stroomgebieden van de Eems, Rijn, Maas en Schelde.

De KRW bepaalt dat betrokken landen voor elk stroomgebied een stroomgebiedbeheerplan opstellen. Hierin staan milieudoelstellingen voor het grond- en oppervlaktewater. Naast de stroomgebiedbeheerplannen zijn ook maatregelenprogramma's opgesteld. Hierin staan de maatregelen om deze doelstellingen te bereiken. Voorbeelden van maatregelen zijn het verwijderen van waterbodems, het verbeteren van het zuiveringsvermogen van rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) en het verminderen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. De beheerplannen en maatregelenprogramma's worden elke zes jaar herzien.

De KRW maakt onderscheid tussen grotere wateren, zoals plassen en meren (waterlichamen genoemd) en kleinere wateren, zoals poldersloten. De KRW richt zich vooral op de waterlichamen en niet op de kleinere wateren. Binnen Rijnland liggen 40 van die waterlichamen. Wanneer de waterlichamen niet voldoen aan de strengere normen met betrekking tot de waterkwaliteit en ecologie, zijn maatregelen nodig.

Om het uitvoeren van maatregelen werkbaar te maken, verloopt de KRW in drie fasen. Iedere fase beslaat zes jaar (2010-2015, 2016-2021 en 2022-2027). Per fase worden door het hoogheemraadschap van Rijnland in een select aantal waterlichamen maatregelen uitgevoerd.

In 2009 is begonnen met de wateren met een hoge natuurfunctie (Natura2000 gebieden) en met de weerbarstige veenplassen. De verwachting is dat herstel van de veenplassen een langdurig proces is. De meeste boezemwateren staan voor de laatste uitvoeringstermijn gepland. Naast de specifieke aanpak van individuele waterlichamen werkt Rijnland samen met de landbouw aan de generieke reductie van nutriëntverliezen uit de landbouw en aan het op orde brengen van de lozingen van gezuiverd afvalwater uit de afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI). Een tweede generieke aanpak bestaat uit het gebiedsbreed op orde brengen van het maaibeheer, baggeronderhoud en herstel van (oever)vegetatie.

Daarnaast heeft het hoogheemraadschap van Rijnland met KRW Synergie de mogelijkheid om door 'mee te koppelen' met bestaande ontwikkelingen/projecten in de niet-geprioriteerde gebieden, toch de waterkwaliteit te verbeteren. Door een 'plus op de klus' te zetten kan bij een project van derden of van Rijnland de waterkwaliteit verbeterd worden. KRW Synergie gaat feitelijk over het zien en het verzilveren van 'kansen', en gaat dus alleen over concrete projecten waar iets 'extra's' gedaan kan worden.

2. Doelstelling

De rekenkamercommissie (RKC) heeft dit onderwerp gekozen omdat de KRW grote invloed heeft op het werk van het waterschap en de kosten voor de uit de KRW vloeiende waterkwaliteitsmaatregelen aanzienlijk zijn. Onderzoek naar achtergronden en effecten zou kunnen bijdragen aan meer inzicht voor de verenigde vergadering (VV). Daarbij komt dat de KRW een lange looptijd heeft, tot 2027, en dat het onderzoek in deze tweede fase wellicht leerpunten kan bieden voor het vervolg.

3. Hoofdvraag

De centrale vraag voor het onderzoek van de RKC luidt:

In welke mate is het werken aan de realisatie van de KRW-doelen geïncorporeerd in het werk van het waterschap? In hoeverre slaagt het waterschap erin de KRW-doelen te verwezenlijken, ook in vergelijking met andere waterschappen?

Hierbij kunnen één of meerdere casussen worden uitgewerkt. Vooralsnog worden twee casussen aangehouden voor dit onderzoek waarbij primair wordt ingezoomd op de gebiedsgerichte aanpak en secundair op de effectiviteit van uitgevoerde maatregelen (bijvoorbeeld de aanleg van natuurvriendelijke oevers, defosfatering van waterlichamen, verondieping van waterlichamen, vispasseerbaar maken van kunstwerken, efficiency van RWZI's, etc.). De keuze voor de casussen wordt definitief gemaakt in de startbijeenkomst.

4. Deelvragen

De hoofdvraag is uitgewerkt in onderstaande deelvragen:

1. Hoe draagt de realisatie van de KRW doelen bij aan een effectief, efficiënt waterbeheer van het hoogheemraadschap van Rijnland?
2. Wat is de opgave voor het hoogheemraadschap van Rijnland en welke doelen ten aanzien van de waterkwaliteit (KRW) zijn daarbij geformuleerd voor de twee casussen waar een gebiedsgerichte aanpak is/ wordt toegepast?
3. Welk beleidsinstrumentarium heeft het hoogheemraadschap van Rijnland vastgesteld en/of ingezet om richting te geven aan de implementatie van de KRW en in het bijzonder voor de twee casussen?
4. Welke maatregelen dragen het meest bij aan de opgave van het hoogheemraadschap van Rijnland ten aanzien van de waterkwaliteit en hoe efficiënt zijn deze maatregelen?
5. Welke sturingsmogelijkheden heeft de VV als het gaat om implementatie van KRW-maatregelen, in het bijzonder bij de twee casussen waar een gebiedsgerichte aanpak is/ wordt toegepast en in hoeverre worden deze sturingsmogelijkheden door de VV als toereikend ervaren?
6. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen het hoogheemraadschap van Rijnland en andere waterschappen. Hierbij onder andere aandacht te geven aan de kosten en het tijdstip waarop de kosten worden gemaakt. Welke leerpunten kunnen worden geformuleerd uit de vergelijking met andere waterschappen?
7. Zijn fase 1 en 2 van de implementatie van KRW bij het hoogheemraadschap van Rijnland geëvalueerd? En welke aanbevelingen zijn op basis hiervan gedaan?

8. Welk afwegingskader hanteert het hoogheemraadschap van Rijnland voor de implementatie van KRW synergie?
9. Wat zijn succesfactoren en leerpunten van stimuleringsregelingen voor groenblauwe diensten van andere waterschappen?

5. Aanpak van het onderzoek

Het betreft een diepgaand onderzoek waarbij er vooral wordt teruggekeken op uitgevoerde werkzaamheden en evaluaties. Het onderzoek wordt uitgevoerd middels deskresearch, interviews met betrokken medewerkers en onderzoek van een tweetal casussen, waarbij primair wordt ingezoomd op de gebiedsgerichte aanpak en secundair op de effectiviteit van uitgevoerde maatregelen (bijvoorbeeld de aanleg van natuurvriendelijke oevers, defosfatering van waterlichamen, verondieping van waterlichamen, vispasseerbaar maken van kunstwerken, efficiency van RWZI's). In overleg met de organisatie wordt een lijst opgesteld van te interviewen medewerkers en leden van de VV, relevante documenten en casussen (waar gebiedsgerichte aanpak is/ wordt toegepast).

6. Planning

Week	Procesdeel	Datum
46	Versturen offerteaanvragen per mail	7 december 2020
47	Sluitingsdatum indienen schriftelijke vragen	21 december
48	Versturen antwoorden schriftelijke vragen	25 december 2020
49	Sluitingsdatum indienen offertes en plan van aanpak per mail	11 januari 2021
51	Toelichting aan RKC	19 januari 2021
51	Gunning	20 januari 2021

Na de aanbesteding van het onderzoek zal zo spoedig mogelijk worden gestart met het onderzoek met het houden van een startbijeenkomst met betrokken ambtenaren, onderzoekers en RKC.

Procesdeel	Datum
Uitvoering onderzoek	Direct na gunning
Startbijeenkomst	26 januari 2021
Tussentijdse voortgangsrapportage	April 2021
Concept rapportage aan RKC	Juli 2021

Hoor- en wederhoor	Augustus 2021
Bespreken rapport in (een commissie van de) VV	Medio oktober 2021
Publicatie rapport op de website van de RKC	Medio oktober 2021

Aan deze planning kunnen geen rechten worden ontleend. De VV zal door middel van een digitale voortgangsrapportage op de hoogte worden gehouden van de voortgang van het onderzoek.

7. Risico's

De uitvoering van het onderzoek brengt onderstaande risico's met zich mee. Deze zullen (voorafgaand aan de aanbesteding) worden aangescherpt in het overleg met de secretaris algemeen directeur en concern controller en na gunning in het startoverleg met vertegenwoordigers vanuit de organisatie die betrokken zijn bij dit onderwerp.

- (Aangedragen) projecten voor casussen zijn niet representatief voor beantwoorde onderzoeksvragen;
- Nog te weinig inzicht in uitvoering KRW Synergie maatregelen;
- Te weinig inzicht in resultaten van andere waterschappen om een goede vergelijking te kunnen maken.

8. Contactpersoon voor onderzoek

Vanuit de rekenkamercommissie is Patrick Pieters contactpersoon voor dit onderzoek.

9. Relevante documenten (aanvullen in overleg met de organisatie):

- Offerte aanvraag 'implementatie en effectiviteit kaderrichtlijn water'
- Kaderrichtlijn Water (richtlijn 2000/60/EG Europees parlement en de raad)
- KRW-plan 2016-2021
- Waterbeheerplan 5; hoogheemraadschap van Rijnland 2016-2021; 2016
- Meerjarenprogramma 2020-2023 en programmabegroting 2020; HH Rijnland
- Handreiking KRW doelen STOWA
- Achtergrondrapporten bij de planvorming van KRW2; achtergronden en methodieken en de toepassing daarvan bij Rijnland; 2014
- KRW Synergie: Een plus op de klus!
- Onderzoek implementatie KRW bij waterschap Rivierenland, 2018
- De Kaderrichtlijn water in beeld; onderzoek naar de invloed van de KRW op de doelrealisatie en de werkzaamheden van het waterschap; rekenkamercommissie hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden
- Onderzoek informatievoorziening waterkwaliteit Kaderrichtlijn Water; hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, 2019

- Rapport evaluatie effectiviteit natuurvriendelijke oevers; hoogheemraadschap van Delfland, 2019
- Kijk op waterkwaliteit; achtergrondmemo's; hoogheemraadschap van Rijnland.